

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

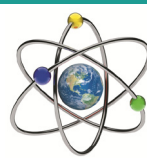

No9
2025

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 640 sahifa,
2-sentyabr, 2025-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F.O. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalarini tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F.O. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – doctor of philosophy (PhD) in psychology

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan **№C-5669363** reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Maktabgacha ta'lim tashkiloti innovatsion faoliyatini rivojlantirish jarayoni.....	14
Ibragimova Gulsanam Nematovna	
Sun'iy intellekt texnologiyalarining ta'lim metodikasida qo'llanilishi va o'qituvchi kompetentligiga ta'siri	22
Abduyev Sheroz	
Boshlang'ich ta'limda "tabiatshunoslik" fanini raqamli platformalar orqali o'qitish metodikasini takomillashtirish: 5e modeli asosida dizayn, baholash va joriy etish.....	25
Ahmadaliyev Shohruh Bahromjon o'g'li	
Ingliz va rus leksikografiyasida o'zbek milliy taom nomlarining lingvistik tahlili	30
Bobojonova Zarina Rashidovna	
Rahbarlarda til bilish darajasi va hissiy intellekt (eq): o'zaro bog'liqlikni o'rganish	34
Isaqlulova Baxtigul Xo'jamovna	
Frazeologizmlarni o'rgatishda matn asosida integratsiyalashgan dars modeli: xorijiy til o'rganuvchilar tajribasi	38
Jumayeva Sadbarg Mirolimovna	
O'zbekistonda maktabgacha ta'lim tashkilotlarida inklyuziv ta'limni tashkil etishning o'ziga xos xususiyatlari: rivojlangan davlatlar tajribasi tahlili	42
Karimova Moxichehra Rixsibayevna	
Rus va ingliz tillarida sharqona realiyalarning leksik-semantik tasnifi	46
Kulmamatova Aziza Do'stmamat qizi	
TRIZ metodikasi asosida texnokratik bolalar bilan ishlash tizimini takomillashtirish	50
Orifjonova Mavludaxon Abduqaxxor qizi	
Raqamli ta'lim muhitida pedagogik kompetensiyalarni rivojlantirish.....	53
Raximberganova Munajat Muzaffar qizi	
Structure of Social Conflict and Stages of its Development	57
Zaynutdinova Shahnoza Yuldashevna	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining ijodiy faoliyatini baholash va rag'batlantirish tizimini takomillashtirish.....	60
Abduraxmonova Nigoraxon Akramali qizi	
Expression of National Mental Characteristics in the Uzbek Lullaby.....	64
Alimbayeva Shaxlo Tursunovna	
Bo'lajak "texnologiya" fani o'qituvchilarini kasbiy faoliyatga tayyorlashda kreativ kompetentlikni rivojlantirish tizimining pedagogik zarurati	69
Avazov G'oyibnazar Berdiyevich	
Bo'lajak tarbiyachilarda integratsiyalashgan ta'lim faoliyatini rivojlantirish orqali kommunikativ salohiyatini shakllantirish	72
Baratova Yulduz Asadullayevna	
Umumta'lim maktablarida molekulyar fizikani o'qitishning hozirgi holati	76
Boymirov Sherzod Tuxtayevich, Xudoynazarova Visola Musurmonqul qizi	
Ingliz tilini o'qitishda talabalarning mustaqil ta'lim olish kompetensiyasini akt vositasida rivojlantirish	80
Ergasheva Sevaraxon Ravshanjon qizi	
Maktabgacha ta'lim pedagoglarining kasbiy kompetentligini rivojlantirish istiqbollari.....	84
O'rinova Feruzaxon O'ljayevna, Karimova Gulzodaxon Marufjon qizi	
IIV litsey o'quvchilarining liderlik kompetensiyasini rivojlantirishning psixologik xususiyatlari.....	90
Gadoyeva Dildora Baxtiyorovna	
Improving the System of Human Resource Capacity Management in Higher Education Institutions: Evidence from Uzbekistan	98
Imomov I., Umirova D.	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida tarbiyalanuvchilarni mantiqiy va tanqidiy fikrlashga o'rgatishning zamonaviy usullari.....	104
Iskandarova Munisa Bahodir qizi	
Tarbiyachi-pedagoglarning emotsional kompetensiyasini rivojlantirish	107
Jovmirzayeva Nargiza Quvondiqovna	

Maktabgacha ta'lim yoshdagi giperaktiv bolalarga ta'lim berishning pedagogik-psixologik usullari	110
Jo'rayeva Nargiza Toirovna, Kamalova Sarvinov	
Blum taksonomiyasi asosida ilmiy kompetentlikni takomillashtirishning o'ziga xos xususiyatlari	113
Mustafayeva Nilufar Ulashovna	
Maktabgacha yoshdagi ovoz buzulishiga ega bolalar bilan guruhli mashg'ulotlarni tashkil qilish	117
Umida O'tbasarova Mexmanovna, Maksudbekova Xovvaxon Xamidbek qizi	
Bolalar jamoasida do'stona munosabatlarni shakllantirishda rivojlanish markazlarida loyiha asosida o'qitish texnologiyasidan foydalanish usullari	121
Quronova Ismigul Xolmurod qizi	
Kichik maktab yoshidagi o'quvchilarda innovatsion metodlar orqali o'z-o'zini rivojlantirish ko'nikmalarini shakllantirish metodikasi	126
Rustamova Davlatxon Toyirjon qizi	
Oliy ta'limda tarbiyaviy faoliyatni tashkil etishning innovatsion modellari	131
Sanayeva Surayyo Bobonazarovna	
"Tibbiy radiologiya" fanini o'qitishda pedagogik muloqot orqali tanqidiy operativ muloqotni o'stirishning o'ziga xos xususiyatlari	139
Shukurova Sevara Ilhomovna	
Improving High Jump Techniques	143
Tajimbetov Anvar Tengeldayevich	
Filologik va ijtimoiy-siyosiy fanlarda ta'lim jarayonining innovatsion metodlari	146
Yuldasheva Dilnoza Bekmurodovna	
Понятие логического мышления и его особенности у младших школьников	149
Ахмаджонова Нозима Нодиржон кизи	
Интеграция психологии, обучения английскому языку, дошкольного образования и туризма: междисциплинарная модель формирующего опыта	152
Омонуллаева Дилофуза Асадулла кизи	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning o'yin faoliyatida ijtimoiy motivlarni shakllantirish usullari	157
Abduvaxobova Nodira	
Boshlang'ich ta'limda kognitiv faollikni rivojlantirishning afzalliklari	160
Ismailova Nozima Umaraliyevna	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarini matnni tahlil qilishga o'rgatishda zamonaviy yondashuvlarning ahamiyati	164
Utanbayeva Dildora Abdixadirovna	
Dorivor o'simliklar kursini o'qitish metodikasini takomillashtirishda keys texnologiyalaridan foydalanish	168
Mirzaboyev Timur Bisenbay o'g'li	
Oliy ta'lim talabalarida ijtimoiy-axloqiy kompetensiyani rivojlantirish: empirik tadqiqot natijalari	171
To'raqulov Akbar Rustam o'g'li	
Gerontotexnologiya ijtimoiy-pedagogik innovatsiya sifatida	175
Temirova Muyassar Abdulkarim qizi	
O'quvchilarni ma'naviy-axloqiy tarbiyalashda Sharq mutafakkirlarining qarashlaridan foydalanish	180
Raximova Surayyo Otabek qizi	
Yoshlarni kasb tanlashda ruhiy tayyorgarlik va shaxsiy qobiliyatlarni baholash	183
Biysenov Temirbek Taumuratovich	
Talabalarni ta'limiy qadriyatlar asosida pedagogik faoliyatga tayyorlash tizimini takomillashtirishning ahamiyati	188
Choriyeva Surayyo Choriyevna	
Differences Between Computer-Based and Paper-Based Assessment in Inclusive Education	192
Davidova Sayyora Sirojiddin kizi	
Raqamli muhit sharoitida ma'naviy-axloqiy tarbiya jarayonining pedagogik modeli va tajriba-sinov natijalari	196
Donayeva Nozimaxon Norbo'tayevna	
Intellekt xarita yordamida o'quvchilarda "emotsional intellekt"ni rivojlantirish	201
G'aniyev Abduqahhor Gadoyevich	
Maktabgacha va kichik maktab yoshidagi bolalarda o'yin faoliyatining psixologik-pedagogik ahamiyati	206
Isayeva Mushtariy Alisher qizi	
Umumiy o'rta ta'lim muassasalarini innovatsion yondashuv asosida boshqarishning nazariy asoslari	210
Mannanova Nargiza Xaydarovna	

Ingliz tilini o'rgatishda ona tilidan keng foydalanishning salbiy va ijobiy jihatlari	215
<i>Masharipova Kumushoy Amin qizi</i>	
The Relationship Between Critical Thinking and Reading Comprehension in Primary School Students	218
<i>Mavlonova Dildora Shukhrat kizi</i>	
Tasviriy san'at mashg'ulotlarida zamonaviy metodlardan foydalanish	222
<i>N. K. Musayeva, U. O. Ziyatova</i>	
Singapurning ta'lim falsafasi: korporativ madaniyatni ma'naviy-ma'rifiy rivojlanish bilan integratsiyalash ...	226
<i>Nishonov Xayrulla Xolmirzaevich</i>	
The Anthropocentric Paradigm in Modern Linguistics: Cognitive Linguistics and Linguacultural Studies in The Study of Language, Consciousness, and Culture	230
<i>Rajabova Shaxlo Shodmonovna</i>	
Bugungi globallashuv davrida ta'lim tizimini rivojlantirish va uning sifatini oshirishda nostandart yondashuvning ahamiyati	234
<i>Ramazonova Salomat Saidovna</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini kreativ sinflar ishini tashkil etishga tayyorlash	238
<i>Saidova Gulruh Halim qizi</i>	
O'zbek oilalarida ota-ona va farzand munosabatlarini tashxis qilishning psixologik xususiyatlari (Farg'ona vodiysi misolida)	242
<i>Turg'unboeva Azizaxon G'ulomovna</i>	
Сущность и специфика развития билингвизма у детей дошкольников	246
<i>Истамова Нигора Азимжановна</i>	
Zamonaviy rahbarning innovatsion boshqarish texnologiyalaridan foydalanishning afzalliklari	249
<i>Xakimova Dildora Mashrabjonovna</i>	
Креативный подход к развитию лингвометодического мышления студентов-филологов	253
<i>Ходжаниязова Айгуль Айтмуратовна</i>	
Umumta'lim maktablarida tarbiya darslarini tashkil etish ijtimoiy zarurat sifatida	257
<i>Rashidova Gulnoza G'ulomovna</i>	
Pedagogik risklarni boshqarishning nazariy asoslari va globallashuv jarayonidagi ahamiyati	261
<i>Xaydarov Sulaymon Amirqulovich</i>	
Xronotop nazariyasiga tahliliy yondoshuvlar va qarashlar	265
<i>Avazov Vahabjon Tolibjon o'g'li</i>	
Ko'zi ojiz bolalarning rus tili darslarida nutqiy kompetensiyasini shakllantirishning psixopedagogik asoslari	268
<i>Abduraximov Asror Sultonali o'g'li</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda kasblar haqida dastlabki tasavvurlarni shakllantirishning psixologik-pedagogik asoslari	271
<i>Adizova Nilufar Quvondiq qizi</i>	
Zamonaviy media texnologiyalarini ta'lim jarayoniga qo'llashning zarurati	274
<i>Alimov Asadulla Urokbayevich</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolaning rivojlanishida ijtimoiy muhitning ta'siri	278
<i>Alimova Umida Jumaboy qizi</i>	
Kognitiv yondashuv asosida tibbiyot oliy ta'lim muassasalari talabalari grammatik va diskursiv kompetensiyalarini shakllantirishning nazariy modeli va pedagogik texnologiyasi	282
<i>Dadadjanova Feruza Muhammadyusupovna</i>	
Shaxsga yo'naltirilgan ta'lim texnologiyalarining rivojlanish tarixi va ommalashuvi	286
<i>Hojiyeva Maftuna Ulug'bekovna</i>	
Bo'lajak boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarida raqamli resurslardan foydalanish orqali adabiy kompetensiyani rivojlantirish	289
<i>Islomova Xafiza Azamatovna</i>	
Ona tili o'qitish metodikasi fanidan mustaqil ta'limni tashkil etish	293
<i>Ismadiyorova Nafisaxon Ibroximjon qizi</i>	
Axloqshunoslikning global muammolari va texnikaviy muhitning inson hayotiga ta'siri	298
<i>Kozimova Nargiza Istam qizi</i>	
Ichki ishlar organlari xodimlarida kasbiy kompetentlikni oshirish va baholash usullarining xalqaro tahlili	303
<i>Mamatqulova Sanobar Ismatillayevna, Eshmurzayev Yigitali Shokirovich, Kadirova Durdonaxon Rustamovna</i>	
Tabiiy fanlarda bilingval ta'lim va CLIL yondashuv	309
<i>Mannobxonova Muqaddamxon O'ktamxon qizi</i>	

Kommunikativ kompetensiyani rivojlantirishda pragmatik muammolar va ularning yechimlari	313
Maxmudova Nigoraxon Boyqo'zi qizi	
Poshshoxo'ja Ibn Abdurahobxo'janing "Miftoh ul-adl" asaridagi pedagogik qarashlari	317
Muzaffarova Farida Muxtor qizi	
Boshlang'ich ta'lim jarayonida matn tushunishni shakllantirishda germenevtik metodlarning nazariy asoslari	321
Nazirova Shaxnoza Odinajon qizi	
Axborot iste'moli madaniyatini rivojlantirishda raqamli gigiyena va internet xavfsizligi.....	324
Ramazonov Jahongir Djalolovich	
Informatika fanini o'qitishda zamonaviy yondashuvlar	328
Sadinov Otabek Vaxodirovich	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarning ijtimoiylashuvida musiqa fanining ta'siri.....	332
Shahobiddinova Zilola Orif qizi	
Madaniy-ijtimoiy va ta'limiy omillarning bolalarning aqliy rivojlanishiga ta'siri	335
Shirinov Otabek Tuvlovich	
Tadqiqot metodi vositasida o'quvchilarda tabiiy-ilmiy savodxonlikni rivojlantirish.....	338
Suyarov Kusharbay Tashbayevich	
Boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarining kasbiy kommunikativ kompetensiyasi va nutq madaniyati	342
Saipova Hilola Abduhamitovna	
"Ekologik ochiq o'yinlar" 5–7 yoshli bolalar uchun.....	346
Tangirov Zoir Xo'jakulovich	
Yuqori malakali taekvondochilarni o'ziga xos genetik xususiyatlarini hisobga olgan holda sport seleksiyasi	350
Tursunaliyev Ulug'bek Shavkatjon o'g'li	
Musiqa maktabi o'quvchilarida madaniy qadriyatlar va ustoz-shogird an'analarining uzluksiz rivojlanishi ..	353
Seytanov Bayrambay	
Imom Buxoriyning "Al-Jome' as-sahih" asari talabalarda ma'naviy-axloqiy qadriyatlarni shakllantirish omili sifatida	356
Abduhalimova Nigora	
O'quvchilarning nutqiy kompetensiyasini rivojlantirishda AKT vositalaridan foydalanishning metodik asoslari.....	359
Abdullayeva Zarnigor Usubjon qizi	
Коммуникативная компетентность и культура общения преподавателей начальных классов	364
Арысланбаева Анора Бердаховна	
Проблемы методической подготовки учителей в развитие дискурсивной компетенции по РКИ у учащихся уровня В1 средних общеобразовательных школ Узбекистана	366
Набиева Зарнигор Муминжон кизи	
"Tarbiya" darslari orqali o'quvchilarda huquqiy savodxonlikni rivojlantirish.....	369
Atamuradov Xasan Yuldoshevich	
Boshlang'ich sinf o'qituvchilarining inklyuziv ta'limga tayyorgarligi: pedagogik va psixologik asoslari	374
Baxromova Guljamol Dilshodjon qizi	
Tajriba metodlari orqali maktab o'quvchilarida tabiat hodisalarini bashorat qilish ko'nikmalarini shakllantirish.....	378
Baxtiyor Imanov, Begali Xoliqnazarov	
Bo'lajak pedagoglarning tashkillashtiruvchi-boshqaruvchilik kompetentligini shakllantirishning pedagogik-psixologik asoslari.....	384
Japparbergenova Indira Bayramovna	
Integrativ yondashuv asosida biologiya fanidan olimpiada masalalarini yechish metodikasi.....	387
Jumanov Muratbay Arepbaevich, Raxmatov Uchkun Ergashevich	
Darslarni tashkil qilishda 4K modelini qo'llash imkoniyatlari.....	393
Kadirov Tulkin Baxridinovich	
Maktabgacha yoshdagi bolalarga tasviriy faoliyatning noodatiy usullarini o'rgatish metodikasi.....	397
Maxmudova Nasiba Nurmuxammetovna	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida funksional savodxonlik tushunchasini ilmiy-pedagogik asoslash masalalari.....	406
Mirzaliyeva Gulhayo Abdulazizovna	

So'rovga asoslangan ta'lim texnologiyasining bosqichlari va qo'llash ko'nikmalarini shakllantirish	410
<i>Orifjonova Iroda Orifjon qizi, Ochilova Mehrubon Suratovna</i>	
Dermatovenerologiya fanini CASC (Critisize, Analyze, Summarize, Conclude) modeli orqali o'qitish va uning talabalar klinik kompetentligini oshirishdagi o'rni	415
<i>Po'latov Boburbek Ta'lat o'g'li</i>	
Sport faoliyatida stress holatini tadqiq etishning nazariy asoslari.....	419
<i>Ruzmatova Nigina Shotilla qizi</i>	
Bo'lajak maktabgacha ta'lim tarbiyachilarini kreativlikni rivojlantirish metodikasini takomillashtirish.....	422
<i>Uchqunova Adiba Roziq qizi</i>	
7-sinf adabiyot darslarida nutqni rivojlantiruvchi o'quv topshiriqlari tahlili.....	427
<i>Umurova Farangiz Askarboy qizi</i>	
O'zbek tilida fe'l birikmalarining pragmatik funksiyalari va ularning ingliz tili bilan qiyosi	430
<i>Xudoynazarova Dildora Shonazar qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida tanqidiy fikrlashni rivojlantirish metodikasi.....	433
<i>Zayniddinova Mahzuna Baxtiyorovna</i>	
Фольклор и время: формирование речевых навыков у детей начальной школы	439
<i>Ниязова Хилола</i>	
Xalq o'yinlari – jismoniy va ma'naviy tafakkur omili	443
<i>Turg'unoy Ahmadjonovna Egamberdiyeva, Ergashoy Valijonova Salimjon qizi</i>	
Использование проектной деятельности для формирования языковой компетенции	446
<i>Чаршамова Мехрийбан Уразбаевна</i>	
Farzandlarni kelajak kasblariga tayyorlash.....	449
<i>Hamroyeva Komila Axmatovna</i>	
Talabalar analitik kompetentligini analitik-dagnostik pedagogik metodlar orqali takomillashtirishning pedagogik shart-sharoitlari.....	455
<i>Batirov Kamoliddin Zuhriddinovich</i>	
Universal ta'limiy faoliyatlar: shaxsga xos universal ta'limiy faoliyatlar	458
<i>Abdullayev A'zimjon Abduvali o'g'li</i>	
Kasbiy motivatsiya – bo'lajak o'qituvchilarning raqobatbardoshligini shakllantirish omili	461
<i>Melikova Elnora Shuxratovna</i>	
Shaxsning kompetentligi va uni shakllantirish omillari.....	465
<i>Usmonova Dilobat Elmurodovna</i>	
"Nutq o'stirish metodikasi" fanining didaktik asoslarini takomillashtirish.....	469
<i>Davlatova Ra'no Haydarovna</i>	
Межэтническое взаимодействие в культурных координатах Востока и Запада: нормы, ценности, модели поведения.....	473
<i>Айдарова Диана Смутулаевна</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlari tarbiyalanuvchilarining nutq ko'nikmalarini rivojlantirishda zamonaviy pedagogik texnologiyalarning o'rni	481
<i>Abdumajitova Sayyohat Abduqosimovna</i>	
Tibbiyot ta'limida talabalarning kommunikativ va tashkiliy kompetensiyalarini rivojlantirishning integrativ yondashuvi va baholash mexanizmlari	484
<i>Abduraimov Abbosbek Odiljon o'g'li</i>	
Talabalarga ingliz tilini o'qitishda virtual reallikdan foydalanishning innovatsion tizimi	488
<i>Alimova Maftuna Ravshanbek qizi</i>	
Mustaqil O'zbekiston sharoitida rezerv va zahiradagi ofitserlar tayyorlash tizimining dolzarbligi.....	491
<i>Aliyorov Alijon Bo'rievich, Teshaboyev To'liqinboy Yoqubovich</i>	
Ekologik barqarorlikka erishishda ekologik ta'lim va tarbiyaning ahamiyati hamda O'zbekiston ta'lim tizimidagi holati.....	496
<i>Bahodirjon Omonov</i>	
Ona va bola o'rtasidagi psixologik munosabatlar tizimida nevrotik holatlarning shakllanishi	500
<i>Bekmirov Tolib Rashidovich</i>	
Effectiveness of Forming a Tolerant Thinking in Future Social Work Specialists	504
<i>Ergashev Ikhtiyor Bakhtiyor ugli</i>	
Boshlang'ich ta'lim yo'nalishi professor-o'qituvchilarining kasbiy kompetentligini rivojlantirishda zamonaviy pedagogik texnologiyalarning o'rni	507
<i>Fazlidjanova Nilufar Xikmatovna</i>	

Indicators and Diagnostic Approaches for Dyslexia in Primary School Students	510
Gaziyeva Saida Turgunovna	
Maktabgacha ta'lim yoshdagi bolalarda diqqat va xotirani rivojlantirish metodlari	514
Jo'rayeva Nargiza Toirovna, Kamalova Sarvinoz	
Ona tili darslarida esse yozish orqali kreativ fikrlashni shakllantirishning samarali metod va usullari.....	517
Kabulov Inamjan Sharipbayevich	
O'quvchi yoshlarning hayotiy maqsadlarini shakllantirish bo'yicha yondashuvlar	521
Karimova Saida O'ktamovna	
O'quvchilar ovozi rivojlantirishda qo'shiq kuylash malakalarini shakllantirishning ahamiyati	526
Karshiyeva Diyora Abduraxim qizi	
Raqamli ta'lim texnologiyalari va ularning dasturchilar tayyorlashdagi o'rni.....	532
Mastonov Jahongir Mamatqul o'g'li	
Zamonaviy asarlar tanlashning pedagogik va didaktik asoslari.....	535
Musaboyeva Zulfira Iqboljon qizi	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining elektron didaktik ta'minotini rivojlantirish metodikasi	541
Narbayev Farrux Sharafbayevich	
Mentorlik asosida yoshlarning ijtimoiy-pedagogik moslashuvi yuzasidan olib borilgan tadqiqotlar tahlili.....	548
Nazarova Nigora Ravshanovna	
Zamonaviy baholash texnologiyalarining o'quvchilar motivatsiyasiga ta'siri	551
Norova Nilufar Norbo'ta qizi	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining mantiqiy kompetentsiyalarini rivojlantirishning elektron metodikasi.....	555
Olimov Bahridin Jalol o'g'li	
Tanqidiy fikrlash va 4K kompetensiyalarining pedagogik-psixologik mohiyati	560
Qizlarxon Azizova	
Ona tilida so'z turkumlari va ularni ajratish tamoyillari.....	565
Shadmankulova Dilyarom Xalikovna	
Maktabgacha ta'lim tizimida inklyuziv ta'limni rivojlantirish.....	569
Shodiyeva Dilnoza Qodirovna	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kreativlik kompetentligini rivojlantirishni o'rganish – pedagogik muammo sifatida	572
Toshpo'latova O'g'li Abdurahmon qizi	
Inklyuziv ta'limda o'qituvchilarning roli va tayyorgarligi.....	576
Xasanova Iroda Ikromjon qizi	
Bo'lajak tasviriy san'at o'qituvchilarida kompozitsiyaga oid kompetensiyalarini rivojlantirish	580
Xasanova Munisa Ziyodillo qizi	
Влияние природы, количества, дисперсности и технологии введения наполнителя на свойства композиционных материалов	584
Алимбаев Айбек Байрамович	
STEM ta'limi va sun'iy intellekt: Qoraqalpog'iston maktablari uchun integratsiya hamda amaliy bo'lim	586
Jumamuratov Perdebay Tileubayevich	
Интерактивный метод как средство активизации всех учащихся на уроках родного языка	589
Тажбенова Дина Куанышовна	
Эффективность цифровых технологий в системе образования Узбекистана.....	591
Усмонова Фируза Муродовна	
Raqamli ta'lim muhitida bo'lajak o'qituvchilarda jamoada ishlash ko'nikmalarini rivojlantirish metodikasi ...	595
Yo'ldosheva Mohidil Sobirjon qizi	
Maktabgacha ta'lim yo'nalishi talabalarining kasbiy kompetensiyasini innovatsion yondashuv asosida rivojlantirishning pedagogik zarurati	599
Qurbonova Muxayyo Oltiboyevna	
Mahmudxo'ja Behbudiy merosi, jadid maktablarining g'oyaviy asoslari va ta'limdagi modernizatsiya yo'nalishlari	602
Mirzoyeva Nigora Shavkatjonovna, Abdisamatov Ozodbek	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda nutq rivojlanishini takomillashtirish metodlari.....	605
Nishonova Ra'noxon Abdullojon qizi	
Borrowed Proper Nouns in English and Uzbek: a Comparative Analysis.....	608
Amirqulova Feruza Abdurashidovna	

Ingliz tilini o'qitishda autentik videolarning amaliy samaradorligi.....	613
Dusmurodova Iroda Quvonovna	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlari samaradorligini ta'minlashda direktor va pedagog xodimlarning hamkorlikdagi faoliyati.....	616
Olimjonova Odina Hasanxon qizi	
Boshqaruv psixologiyasi terminlarini tarjima qilish muammolari va ularni hal qilish yo'llari.....	620
Dilafruz Norboyeva	
"Kommunikativ kompetensiya" tushunchasining xorijiy va milliy manbalarda talqini: qiyosiy tahlil.....	624
G'ulomova Begoyim Elmurod qizi	
Ijtimoiy tarmoqlardagi jinsiy jinoyatlarning psixolingvistik tomonlari	627
Rahimqulova Lobar Hamro qizi	
К вопросу обучения местоимению в корейском языке	631
Муҳиддинова Малика Батировна	
The Importance and its Development Models of Critical Thinking	634
Khasanova Shokhista Mirzaakhmad kizi	

BO'LAJAK BOSHLANG'ICH SINF O'QITUVCHILARINING MANTIQUIY KOMPETENSIYALARINI RIVOJLANTIRISHNING ELEKTRON METODIKASI

Olimov Bahriddin Jalol o'g'li

Guliston davlat universiteti,
Axborot texnologiyalari va fizika-matematika fakulteti,
Matematika kafedrası katta o'qituvchisi

Annotatsiya: Mazkur maqolada bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining mantiqiy kompetensiyalarini rivojlantirish masalasi tahlil etiladi. Elektron metodik vositalar orqali mantiqiy tafakkurni shakllantirish va uni o'quv jarayonida qo'llash imkoniyatlari, shuningdek, zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining metodik xususiyatlari yoritiladi. Shuningdek, mantiqiy kompetensiyalar tarkibi va mazmuni, ulardan samarali foydalanish metodikasi asoslab beriladi. Tadqiqot natijalari o'qituvchilarning pedagogik faoliyatida raqamli yondashuvlarni qo'llash orqali ta'lim samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: Mantiqiy kompetensiya, boshlang'ich ta'lim, elektron metodika, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, pedagogik yondashuv, metodik ta'minot, interfaol vositalar, raqamli kompetensiya, ta'lim samaradorligi, pedagogik innovatsiya.

Abstract: This article analyzes the issue of developing logical competencies of future primary school teachers. It highlights the possibilities of shaping logical thinking through electronic methodological tools and their application in the educational process, as well as the methodological features of modern information and communication technologies. Furthermore, the structure and content of logical competencies and the methodology for their effective use are substantiated. The research results contribute to improving the effectiveness of education by integrating digital approaches into teachers' pedagogical activities.

Key words: Logical competence, primary education, electronic methodology, information and communication technologies, pedagogical approach, methodological support, interactive tools, digital competence, educational effectiveness, pedagogical innovation.

Аннотация: В данной статье анализируется проблема развития логических компетенций будущих учителей начальных классов. Освещаются возможности формирования логического мышления с помощью электронных методических средств и их применения в учебном процессе, а также методические особенности современных информационно-коммуникационных технологий. Кроме того, обоснованы структура и содержание логических компетенций, а также методика их эффективного использования. Результаты исследования направлены на повышение эффективности образования посредством применения цифровых подходов в педагогической деятельности.

Ключевые слова: Логическая компетенция, начальное образование, электронная методика, информационно-коммуникационные технологии, педагогический подход, методическое обеспечение, интерактивные средства, цифровая компетенция, эффективность образования, педагогическая инновация.

KIRISH

Hozirgi davrda ta'lim tizimining asosiy maqsadi bilim berish bilangina cheklanmay, balki o'quvchilarda mantiqiy, ijodiy va tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini shakllantirishdir. Bu jarayon, avvalo, boshlang'ich sinf o'qituvchilari tayyorgarligiga bog'liq. Zero, boshlang'ich sinflarda mantiqiy tafakkur asoslari qo'yiladi va keyingi bosqichlarda o'quvchilarning intellektual salohiyatini rivojlantirishda poydevor vazifasini bajaradi. Shu sababli, bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining mantiqiy kompetensiyalarini rivojlantirish masalasi dolzarb hisoblanadi.

Elektron metodik vositalar yordamida o'qituvchilar o'z faoliyatini samarali tashkil etishi, o'quvchilarning mantiqiy fikrlashini rivojlantiruvchi interfaol mashqlar yaratishi, shuningdek, ta'lim jarayonini raqamlashtirilgan sharoitlarda olib borishi mumkin.

Bugun yurtimizda millionlab yoshlar ilm olish, aqliy tafakkurni yanada rivojlantirish, ijod qilish, intellektual salohiyatini zamon talabiga moslashtirib borish yo'lidan bormoqda. Dunyo yoshlar bilan tenglashayotgan bir davrda, imkoniyatlarning yanada samarali yechimli yo'llarini yaratish zarur.

Inson sezgi organlari orqali qabul qilinadigan barcha ma'lumotlar "Axborot" deb ataladi. Lotincha "Informatio" so'zidan olingan "Axborot" so'zi biror narsani bayon qilish yoki biror narsa hamda hodisani tushuntirish, haqidagi ma'lumot ma'nosini anglatadi.

Xo'sh, "ma'lumot"larning o'zi nima? Inson sezish a'zolari, texnikada turli asboblardan va hokazolar yordamida qayd etiladigan tashqi dunyo dalillari hisoblanadi. Ma'lumotlar qachon axborotga aylanadi? Qachonki, aniq vazifalarni hal etishda zarur va foydali deb topilganda, axborotga aylanadi.

Shiddat bilan rivojlanayotgan zamonaviy jamiyatda qadriyatlarni qayta baholash, ta'limning rolini qayta ko'rib chiqish o'quv jarayonini tashkil etish shartlarini o'zgartirmoqda. O'qitish usullarining xususiyatlari, shakllari, ta'lim jarayonini tashkil etish vositalarini olimlar ta'lim maqsadlari bilan bog'laydilar. Bo'lajak o'qituvchining ko'nikmalarga ega bo'lishdan maqsad – xususiy, kasbiy va ijtimoiy-siyosiy sohalarida mustaqil harakat qilish qobiliyatini rivojlantirishdan iborat. Yosh pedagoglar kognitiv, ijtimoiy va xulq-atvor ko'nikmalarini o'zlarida rivojlantirish, hamda ulardan hayotda istaklari, qiziqishlari va maqsadlarini ro'yobga chiqarish uchun foydalanishlari zarur.

Ko'rib chiqilayotgan muammoga ko'p qirrali yondashuvlarni tahlil qilish asosida o'qituvchining sub'ekt va ob'ektning o'zaro ta'siri jarayonida o'qituvchining shaxsiy funksiyalarini ochib berish, keyingi faoliyat uchun zarur bilim, ko'nikma va malakalarni o'zlashtirish muhim ahamiyat kasb etadi. Bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy verbal kompetensiyasini rivojlantirishda ta'lim texnologiyalarining o'rnini olimlar quyidagicha ta'riflaydilar: O'qitish texnologiyasi – bu birgalikda butun didaktik tizimni tashkil etuvchi operatsiyalar va protseduralar ketma-ketligi bo'lib, ularni pedagogik amaliyotda amalga oshirish eng qisqa vaqt ichida, eng kam pedagogik kuchlar va eng kam sarflangan ta'lim va tarbiyaning aniq maqsadlariga erishishga olib keladi.

Ushbu yondashuv nuqtai nazaridan o'qitishning pedagogik texnologiyasi – bu, bir tomondan, bo'lajak o'qituvchining yangi pedagogik tafakkuri va kasbiy faoliyati bilan bog'liq bo'lgan madaniy tushuncha, bo'lajak o'qituvchining umumiy ta'lim, madaniy va ijtimoiy ahamiyatga ega fazilatlar va qobiliyatlarini intellektual qayta ishlashdir. Shunday qilib, pedagogik texnologiya deganda biz o'qituvchining pedagogik faoliyati va uning shaxsiy sohasini o'zaro loyihalash, ta'lim va tarbiyaning shakl va usullarini joriy ilmiy nazariy-metodik yondashuvlar asosida tizimga kiritish hamda ularni amaliyotga izchil tatbiq etishni tushunamiz. Bu bo'lajak o'qituvchining tafakkurini rivojlantirishga, uning ijodiy faoliyatini yangilashga va kasbiy malakasini shakllantirishga yordam beradi.

Tadqiqotchilar har qanday pedagogik texnologiya asosiy metodologik talablarga javob berishi zarurligini ta'kidlaydilar:

- ilmiy asosga ega bo'lishi;
- muayyan ilmiy kontsepsiyaga asoslanishi;
- ta'lim maqsadlarini ilmiy asoslash;
- tizimning xususiyatlariga egalik qilish;
- dizayn mantiqi; jarayon;
- barcha qismlarning munosabati;
- umumlashtirish kabilar.

Shunday qilib, har qanday pedagogik texnologiyani quyidagilarga yo'naltirish tamoyiliga ko'ra ajratish mumkin:

- ta'lim jarayoni;
- o'qituvchining shaxsiyati;
- talaba shaxsi.

Biz ko'rib chiqayotgan texnologiyaning yo'nalishi talabning shaxsiy tayyorgarligini uning kasbiy verbal kompetensiyasining zaruriy sharti sifatida o'rganish va rag'batlantirishni o'z ichiga oladi. Bo'lajak o'qituvchilarning verbal-kasbiy kompetensiyasini takomillashtirishda innovatsion texnologiyalarni rivojlantirishda quyidagi savollarga javob berishni maqsad qildik:

1. Qanday qilib biz o'quvchilarni hali mavjud bo'lmagan ishlarga tayyorlashimiz mumkin?
2. Qanday qilib biz ularga hali oldindan aytib bo'lmaydigan ijtimoiy muammolarni hal qilishga va hali mavjud bo'lmagan texnologiyalardan foydalanishga imkon berishimiz mumkin?
3. Talabalar turli nuqtai nazarlar va dunyoqarashlarni tushunishlari va qadrlashlari, boshqalar bilan hurmat bilan munosabatda bo'lishlari hamda barqarorlik va jamoaviy farovonlik uchun mas'uliyat bilan harakat qilishlari kutilayotgan o'zaro bog'liq dunyoda harakat qilishlari uchun nima kerak?

Bugungi kunda ta'lim faqat o'quvchiga ta'lim berishdan iborat emas; yanada murakkabroq, o'zgaruvchan va noaniq dunyoda o'z yo'llarini topish uchun ishonchli kompas va navigatsiya vositalarini ishlab chiqishga imkon berish muhimroqdir. Bu bizning tasavvurimiz, ongilligimiz, bilim va ko'nikmalarimiz, eng muhimi, umumiy qadriyatlarimiz, intellektual va ma'naviy yetukligimiz hamda mas'uliyat hissimiz bu dunyoni yaxshiroq joyga aylantirishga yordam beradi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Boshlang'ich sinf o'qituvchilarining mantiqiy kompetensiyalarini rivojlantirish masalasi ko'plab olimlarning tadqiqotlarida yoritilgan. Abduqodirov mantiqiy tafakkurni shakllantirishda pedagogik texnologiyalarning nazariy asoslarini ishlab chiqqan bo'lsa, Hasanboeva va To'xtaxo'jaeva ta'lim jarayonida metodik yondashuvlarning samaradorligini ochib bergan. Yo'ldoshev va Usmonov innovatsion texnologiyalar orqali ta'lim samaradorligini oshirish yo'llarini ilmiy asoslab, zamonaviy raqamli yondashuvlarning o'qituvchi tayyorgarligida tutgan o'rnini ko'rsatib o'tishadi. Shuningdek, Ochilov tomonidan mantiqiy tafakkurni rivojlantirish metodlari ishlab chiqilib, amaliy mashg'ulotlarda qo'llash imkoniyatlari ta'kidlangan.

Nishonov va Shodmonqulova boshlang'ich ta'lim metodikasi hamda o'quvchilarda mantiqiy fikrlashni rivojlantirish bo'yicha qator tavsiyalar ishlab chiqqan. Tursunov va Matkarimova esa axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining ta'limdagi roli va ularning mantiqiy kompetensiyalar shakllanishiga ta'sirini yoritadi. Mazkur yo'nalishlar Vygotskiy hamda Piagetning bolalarda tafakkur va mantiqiy fikrlash taraqqiyotiga oid nazariyalari bilan uyg'unlashadi. Andersonning kognitiv psixologiya bo'yicha ishlari va Mishra hamda Koehlerning pedagogik kontent bilimlari haqidagi modeli esa o'qituvchilar tayyorgarligini yanada samarali tashkil etishga ilmiy asos yaratadi. UNESCO tomonidan ishlab chiqilgan "ICT Competency Framework for Teachers" esa o'qituvchilarning raqamli kompetensiyalarini shakllantirishda global mezon sifatida xizmat qiladi.

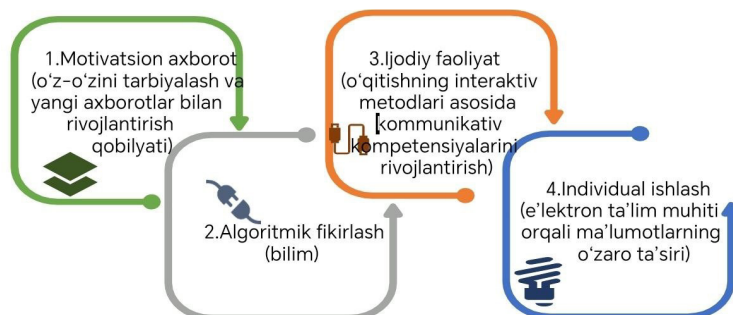
TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqot metodologiyasi o'quvchilarda mantiqiy kompetensiyalarni shakllantirish jarayonini aniqlash uchun kuzatuv, suhbat va amaliy mashg'ulotlar orqali ma'lumotlar yig'ishga asoslandi. Kuzatuv usuli yordamida dars jarayonida o'quvchilarning mantiqiy fikrlash faoliyati tahlil qilindi, suhbat orqali esa ularning tushunchalarini ifodalash darajasi aniqlashtirildi. Shuningdek, tajriba-sinov mashg'ulotlari tashkil etilib, elektron metodik vositalar yordamida o'quvchilarning interfaol topshiriqlarni bajarish samaradorligi qayd etildi. Olingan ma'lumotlar tizimlashtirilib, solishtirma tahlil orqali mavjud natijalar aniqlanib, ularning o'zaro farqlari hamda o'quvchilarda shakllangan kompetensiyalar darajasi baholandi. Shu orqali tadqiqot natijalari ishonchliligi ta'minlandi va ilmiy xulosalar chiqarildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

O'rganilgan ilmiy tadqiqotlar tahlili asosida pedagogik dasturiy vositalarni "Informatika va axborot texnologiyalari" faniga qo'llash orqali o'quvchilarda fanga oid kompetensiyalarni shakllantirish darajasini aniqlash uchun quyidagi to'rtta komponentni alohida ajratib ko'rsatish mumkin deb hisoblaymiz:

- motivatsion axborot – o'z-o'zini tarbiyalash va yangi axborotlar bilan o'z-o'zini rivojlantirish qobiliyati;
- algoritmik fikrlash – bilim;
- ijodiy faoliyat – o'qitishning interaktiv metodlari asosida kommunikativ kompetensiyalarni rivojlantirish;
- individual ishlash – elektron ta'lim muhiti orqali ma'lumotlarning o'zaro ta'siri (1-rasm).

1-rasm: O'qitishning interaktiv metodlari asosida kommunikativ kompetensiyalarini rivojlantirish modeli

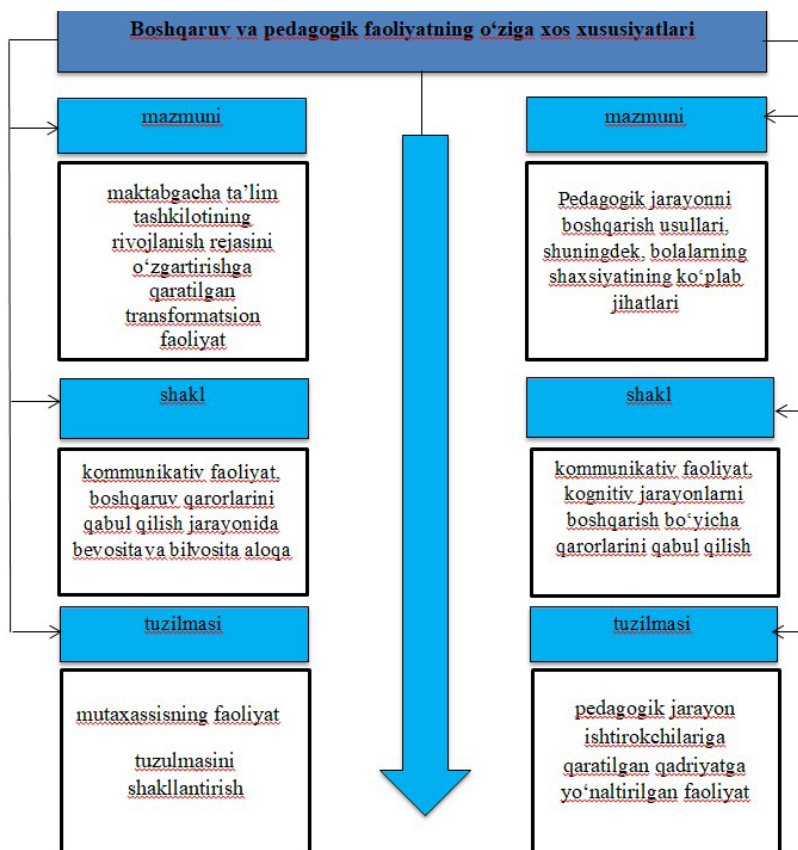
O'quvchilarda fanga oid kompetensiyalarni shakllantirish tafakkurini rivojlantirish tamoyillari orasidan eng asosiylarini, ya'ni butun qiziqish jarayoni mazmuni va uni tashkil etishning asosini tasniflaydigan o'ziga xos xususiyatlari hamda ularning ta'limiy tayyorgarlik jarayoniga ta'sirini aks ettiruvchi tamoyillarni ajratib olishni tavsiya etdik. Didaktik tamoyillar tizimida o'quv materialini o'rganish va o'zlashtirishning asosiy yo'llari umumiy ravishda bayon qilinadi.

Tadqiqotchilar boshqaruv va pedagogik faoliyatning o'ziga xos xususiyatlarini tahlil qilib, quyidagi farqlarni ajratib ko'rsatishadi: mantiqiy kompetensiya tushunchasi va uning tarkibi.

Mantiqiy kompetensiya – bu o'qituvchining axborotni tahlil qilish, taqqoslash, umumlashtirish, sabab–oqibat munosabatlarini aniqlash, dalillash, muammoni hal qilish va mantiqiy xulosalar chiqarish qobiliyatlaridan iborat bo'lgan kasbiy sifatidir.

Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining mantiqiy kompetensiyasi quyidagi tarkibiy qismlarni o'z ichiga oladi:

- analitik kompetensiya – fakt va hodisalarni tahlil qilish, ma'lumotlarni ajratish;
- kognitiv kompetensiya – bilish faoliyatida mantiqiy operatsiyalardan foydalanish;
- kreativ kompetensiya – yangi g'oyalarni ilgari surish va ijodiy fikrlash;
- kommunikativ kompetensiya – o'z fikrini asoslab tushuntirish, mantiqiy dalillar bilan himoya qilish;
- amaliy kompetensiya – mantiqiy bilimlarni real pedagogik jarayonda qo'llash.

2-rasm: Boshqaruv va pedagogik faoliyatning o'ziga xos xususiyatlari

Ta'lim jarayoni boshqaruvchisining ishining predmeti – nazorat qilinadigan sub'ektning faoliyati; faoliyat quroli – so'z, til, nutq; faoliyat natijalari – boshqaruvning boshqa sub'ektida uning bilimi, malakasi, irodasi va xarakteri xususiyatlarining ruhiy qiyofada "moddiylashishidir".

Ilmiy tadqiqot ishlari tahlili va kuzatuvlar jarayonida axborotlar bilan ishlash kompetensiyasining ta'lim oluvchilarda tarkib topganligi strukturasi funksional mavjud bo'lgan uchta tuzilmani o'z ichiga olishi aniqlandi. Axborotlar bilan ishlash kompetensiyasining o'quvchilarda shakllanganligi va rivojlanganligi strukturasi quyidagi sxemada o'z aksini topgan.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining mantiqiy kompetensiyalarini rivojlantirish zamonaviy ta'lim jarayonining eng muhim vazifalaridan biridir. Elektron metodik vositalardan samarali foydalanish orqali mantiqiy tafakkurni shakllantirish, o'qituvchilarning kasbiy mahoratini oshirish, hamda o'quvchilarda mustaqil fikrlashni rivojlantirish mumkin.

Maqolada ta'kidlanganidek, elektron metodik xususiyatlarning tarkibi va mazmuni bosqichma-bosqich qo'llanganda, pedagogik natijadorlik yuqori bo'ladi. Shunday ekan, bo'lajak o'qituvchilarni tayyorlash jarayonida raqamli texnologiyalar asosida mantiqiy kompetensiyani rivojlantirish bo'yicha maxsus dasturlar, metodik qo'llanmalar va elektron resurslar yaratish zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Abduqodirov A.A. Pedagogik texnologiyalar nazariyasi va amaliyoti. – Toshkent: O'qituvchi, 2018.
2. Hasanboeva O.U., To'xtaxo'jaeva M. Pedagogika. – Toshkent: Innovatsion ta'lim, 2020.
3. Yo'ldoshev J.G', Usmonov S.A. Ta'limda innovatsion texnologiyalar. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2019.
4. Ochilov M. Mantiqiy tafakkurni rivojlantirish metodlari. – Toshkent: Sharq, 2021.
5. Nishonov Q. Boshlang'ich ta'lim metodikasi: nazariya va amaliyot. – Toshkent: Universitet, 2017.
6. Shodmonqulova D. Boshlang'ich ta'limda mantiqiy fikrlashni rivojlantirish. – Toshkent: Fan, 2016.
7. Tursunov A., Matkarimova G. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari ta'limda. – Toshkent: Iqtisod-Moliya, 2020.
8. Vygotskiy L.S. Maktab yoshidagi bolalarda tafakkur va nutq. – Moskva: Pedagogika, 1999.
9. Piaget J. Child's Conception of Logic. – London: Routledge, 2001.
10. Anderson J.R. Cognitive Psychology and Its Implications. – New York: Worth Publishers, 2018.
11. Mishra P., Koehler M.J. Technological Pedagogical Content Knowledge: A Framework for Teacher Knowledge. – Teachers College Record, 2006.
12. UNESCO. ICT Competency Framework for Teachers. – Paris: UNESCO Publishing, 2018.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2025. №9

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.